

Poplave, šumski požari i oluje: kako EU pomaže u slučaju katastrofe

Saznajte kako EU pomaže Europljanima u oporavku od posljedica prirodnih katastrofa.

Učestalost i intenzitet prirodnih katastrofa u Europi se povećava. Uglavnom zbog [klimatskih promjena](#) i urbanizacije, Europljani su posljednjih godina izloženi ekstremnijim vremenskim uvjetima, uključujući toplinske valove, suše, šumske požare, poplave i oluje.

Prirodne katastrofe u Europi

Globalne temperature rastu, a 2023. je najtoplija godina u više od 100 tisuća godina, ističe [Europska agencija za okoliš](#). Osim toga, Europa je kontinent s najbržim zagrijavanjem, te se predviđa da će temperature dodatno rasti.

To često dovodi do ekstremnih vremenskih uvjeta, kao što su suše i šumski požari. Uz rekordnu

sušu, u 2022. godini [šumski požari](#) su zahvatili 900 tisuća hektara u južnoj Europi, što je područje veličine Korzike. Šumski požari zahvatili su u 2023. dodatnih 500 tisuća hektara, najviše u Grčkoj, Italiji, Španjolskoj i Portugalu.

Klimatske promjene nisu dovele samo do ekstremne topline, već su uzrokovale i teške poplave diljem Europe. U posljednjih 30 godina poplave su pogodile 5,5 milijuna ljudi u EU-u, prouzročile 3 tisuće smrti i gospodarsku štetu veću od 170 milijardi eura.

Poplave u Njemačkoj i Belgiji 2021. godine napravile su štetu od 44 milijarde eura i dovele do više od 200 smrtnih slučajeva. Šteta u Sloveniji 2023. godine procijenjena je na 16 posto nacionalnog BDP-a, a financijski gubitak zbog oluje Daniel u Grčkoj procijenjen je na milijarde eura. Razorne poplave pogodile su Austriju, Češku, Njemačku, Mađarsku, Poljsku, Rumunjsku i Slovačku u rujnu 2024.

Te prirodne katastrofe ne uzrokuju samo materijalnu štetu i gubitak života, već utječu i na ekosustave, poljoprivredu, opskrbu vodom, zdravlje, energetska sigurnost, opskrbu hranom, infrastrukturu i turizam, te mogu ugroziti gospodarstvo i financijska tržišta.

Što EU čini kako bi pomogao u slučaju prirodnih katastrofa

Mehanizam za civilnu zaštitu

Kada dođe do hitnog slučaja, EU za prvu ruku može aktivirati [Mehanizam za civilnu zaštitu](#).

Riječ je o mehanizmu kojim se organizira i koordinira odgovor na hitne situacije među državama koje u njemu sudjeluju, što uključuje sve države članice EU-a i deset drugih europskih zemalja (Albaniju, Bosnu i Hercegovinu, Island, Moldovu, Crnu Goru, Sjevernu Makedoniju, Norvešku, Srbiju, Tursku i Ukrajinu).

Mehanizam za civilnu zaštitu pruža logističku i operativnu potporu na terenu kako bi se poboljšali prevencija, pripravnost i odgovor na katastrofe.

Pričuva za solidarnost i pomoć u nuždi (SEAR)

Pričuva za solidarnost i pomoć u nuždi (SEAR) od 2021. godine objedinjuje dva mehanizma (bivšu europsku pričuvu za pomoć u nuždi i Fond solidarnosti EU-a) s ciljem pojednostavljivanja pružanja pomoći, čime se omogućava brže i fleksibilnije djelovanje u hitnim situacijama, kao i bolje funkcioniranje u području dugoročne pomoći kod oporavka.

Tijekom revizije dugoročnog proračuna EU-a za razdoblje od 2021. do 2027., koja je odobrena 2024. godine, maksimalni proračun za SEAR povećan je s 1,2 milijarde eura na 1,5 milijardi eura.

Pričuva za solidarnost i pomoć u nuždi (SEAR) pruža brz financijski odgovor na sve vrste kriznih situacija, poput prirodnih katastrofa ili humanitarne krize u zemljama EU-a ili susjednim zemljama. Na primjer, zahvaljujući njemu pružila se potpora Turskoj nakon dvaju potresa 2020. i

2023. godine. Omogućava brzu isplatu sredstva za hitnu humanitarnu pomoć i spašavanje, kao što su opskrba hranom, sklonište, medicinska pomoć, prijevoz i logistika, ali i obnova.

Fond solidarnosti EU-a djeluje u okviru SEAR-a i omogućava pružanje veće dugoročne financijske potpore državama članicama EU-a ili zemljama kandidatkinjama, uglavnom u slučaju prirodnih katastrofa velikih razmjera, kao što su poplave, šumski požari, potresi, oluje ili suše ili, od 2020. godine, u slučaju izvanrednog stanja velikih razmjera u području javnog zdravlja, kao što je pandemija [COVID-19](#).

Više od 8,2 milijarde eura isplaćeno je za razne mjere oporavka od osnivanja Fonda 2002. godine. Najčešće se financira oporavak od poplava, dok su najveći iznosi dodijeljeni za oporavak od potresa.

Kohezijska politika EU-a

Druga mogućnost za dobivanje pomoći su sredstva za dugoročni oporavak i obnovu iz [kohezijske politike EU-a](#). Namijenjena su za obnovu infrastrukture, popravak javnih usluga i poboljšanje pripravnosti za katastrofe u budućnosti.

U okviru kohezijske politike, iz [Europskog fonda za regionalni razvoj \(EFRR\)](#) može se dobiti potpora za infrastrukturu, a iz [Europskog socijalnog fonda plus \(ESF+\)](#) za socijalni oporavak, primjerice osposobljavanje ili psihološku potporu. [Kohezijski fond EU-a](#) prvenstveno je namijenjen za ulaganja u okoliš i promet u manje razvijenim zemljama EU-a, ali se može upotrebljavati i za financiranje sprečavanja katastrofa, oporavka i obnove u obuhvaćenim sektorima.

Poboljšanje pripravnosti

Iako se prirodne katastrofe mogu dogoditi bilo gdje i bilo kada, razina pripravnosti zemalja i društava ima ključnu ulogu u ublažavanju posljedica.

EU ima brojne politike i inicijative usmjerene na izgradnju otpornosti. [Europskim zelenim planom](#) EU nastoji postići klimatsku neutralnost do 2050. i riješiti problem globalnog zatopljenja koje uzrokuje mnoge prirodne katastrofe. Uz pomoć instrumenata kao što je [Strategija EU-a za prilagodbu klimatskim promjenama](#), EU želi postati otporan na klimatske promjene.

Zastupnici žele više financijskih sredstava i brži odgovor na prirodne katastrofe

Parlament je u listopadu 2024. [odobrio prijedlog Komisije](#) za mobilizaciju Fonda solidarnosti Europske unije kako bi se Italiji, Sloveniji, Austriji, Grčkoj i Francuskoj pomoglo popraviti štetu nastalu zbog ekstremnih poplava i ciklona iz 2023. godine.

Mjesec dana prije, zastupnici su pozvali na izdvajanje [više sredstava za jačanje pripravnosti EU-a](#) na prirodne katastrofe i istaknuli potrebu za hitnim ulaganjem u upravljanje poplavama i mjere za sprečavanje poplava.

Parlament je pozvao na bržu dodjelu sredstava iz Fonda solidarnosti EU-a. Osim toga, zastupnici su predložili da se buduća kohezijska politika EU-a još više usredotoči na ublažavanje i prilagodbu klimatskim promjenama, te da Komisija predstavi europski plan za prilagodbu klimatskim promjenama.

Fleksibilno korištenje drugih fondova EU-a također može pomoći nakon prirodnih katastrofa. Parlament je u prosincu 2024. odobrio pravila kojima se omogućava upotreba Europskog fonda za regionalni razvoj, Kohezijskog fonda i Europskog socijalnog fonda plus za [brzo i fleksibilno financiranje oporavka](#). Pravila će se primjenjivati retroaktivno kako bi se pružila pomoć nakon prirodnih katastrofa koje su se dogodile nakon 1. siječnja 2024.

Osim toga, Parlament je dopustio korištenje nepotrošenih sredstava dodijeljenih za ruralni razvoj za pomoć poljoprivrednicima pogođenima katastrofama, vlasnicima šuma i malim poduzećima koja se bave poljoprivredom i šumarstvom.

Daljnje informacije

[EPRS: Mobilizacija Fonda solidarnosti za poplave 2023. u Italiji, Sloveniji, Austriji, Grčkoj i Francuskoj](#)

[Informativni članak: Fond solidarnosti](#)